

Podsjetnik Hrvaticama i Hrvatima o granicama Nezavisne Države Hrvatske, NDH

Yahoo/Inbox

Milan Boban <froate@hotmail.com>

To: Krešimir Kraljević, Zdenko, Željko Karaula, marko.grub@gmail.com, Nedjeljko & Ivica Milicević
Jun 6. 2019

<http://otporas.com/opodsjetnik-hrva...-drzave-hrvatske/>

Bog! dragi hrvatski prijatelji,

Priloženo nije da Vas smetam ili da Vam dosađujem, još manje da Vas vraćam u prošlost. Ali naša hrvatska povijest nije istinito niti temeljito obrađena, pa još uvijek - danas 6 lipnja 2019. godine, na 75 obljetnicu najveće pomorske ratne bitke u povijesti - ovjeh anstava, iskrcavanje savezničkih jedinica u Normandiju, Francuska - kod nas Hrvata ima dvoumljenja o stvaranju NDH, o borbi za osvajanje iste; da li je ona bila potrebna Hrvatima ili nije, a da se još nitko poslije puni 78 godina nije zapitao: Šta bi bilo od Hrvata da nije bilo HDH, ili kako bi bilo da se Srbi, etnici, partizani, Jugoslaveni svih boja i tendencija, antifašisti bacili svim snagama i ratnim potencijalima u borbu protiv NDH, što u pravom smislu u borbu protiv Hrvatskog Naroda, jer ne NDH - hoće/neće - tada predstavljala Hrvatski Narod.

Ovo sam ja stavio na moju stranicu HRVATSKI U USTAŠTVO na tada postojeći portal javno.com.

Pročitajte kada imadnete vremena i naravno ako Vas zanima.

Bog! i najiskrenije Vas sve pozdravlja Mile Boban, Otporaš.

PODSJETNIK HRVATICAMA I HRVATIMA O GRANICAMA NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE, NDH.

Ovo sam pronašao, pripremio i sastavio na portal javno.com i šaljem svim Hrvaticama i Hrvatima na znanje.

Podatci su uglavnom preuzeti iz djela knjige dra. Vjekoslava Vrančića - "Branili smo državu", s nekim primjedbama i izmjenama, no tekst se bitno ne razlikuje od izvornog. Mile Boban, Otporaš.

Granice Nezavisne Države Hrvatske

Ustaše su odlučili stvoriti hrvatsku državu bez obzira na sve i nisu se zamarali granicama nego su jednostavno prihvatili pomoć Niemaca i Talijana. Oni su došli na vlast, stvari su se zakomplicirale i Talijani su Ustašama skupo naplatili naizgled prijateljsko gostoprimstvo i pomoć.

Niemci su se uglavnom bavili pitanjem podjele Slovenije i Banata, a u pitanje hrvatskih državnih granica se nisu miješali i dopustili su Hrvatima i Talijanima da se sami pokušaju dogovoriti oko njih. Hrvati su 10. travnja 1941. proglasili vlast na cjelokupnom povijesnom i etničkom hrvatskom teritoriju, ali Talijani su imali teritorijalne pretenzije prema hrvatskoj obali i Hrvati su morali dati sve od sebe da odbiju što više talijanskih zahtjeva.

Ciano je razgovarao s Ribbentropom o hrvatskom pitanju i rekao je da Talijani žele anektirati Italiju u Dalmaciju i ući u personalnu uniju sa Hrvatskom. Onak je i lagao o tome da je s Pavelićem već razgovarao o personalnoj uniji i to je uvelike utjecalo na njemačku politiku nemiješanja u talijansko-hrvatske pregovore. Pod tim prilikama, nakon što je talijanska strana od svog njemačkog saveznika dobila slobodne ruke, započeli su razgovori i nastavljeni pregovori između talijanskih i hrvatskih državnih predstavnika o razgraničenju i budućim odnosima između NDH i Italije. Započeti na Cianovu želju, razgovori su održani u Ljubljani 25. travnja 1941. Željku za sastanak je Poglavlniku donio posebni opunomoćnik talijanske vlade Raffaello Casertano. Uoči početka razgovora, 24. travnja, Ciano bilježi u

svoj dnevnik da je dogovorio razgovor sa Pavelićem za sutradan i da se radi više o tome da se vidi što Hrvati misle, nego da se nešto zaključuje. Tom prilikom dogovoreni su i parafirani konačni tekstovi budućih ugovora, koji su potpisani 18. svibnja u Rimu. Uvjeti Rimskih Ugovora bili su za NDH izvanredno teški, ali su i pregovori za hrvatsku stranu vođeni pod veoma teškim okolnostima.

Hrvatska u obrani svojih probitaka nije imala nikakvog međunarodnog oslonca i pregovore je vodila u trenutku kada nije imala svoju vojsku, kada se na njenom području nalazilo 10 talijanskih divizija, a talijanska vlada je sve do potpisa Rimskih ugovora to područje smatrala osvojenim i zaposjednutim. I talijanska strana vodila je pregovore pod pritiskom svoga javnog mnijenja. S jedne strane, oživio je u to doba tradicionalni talijanski iredentizam, a s druge, Italija je doživljavala slom svoga kolonialnog carstva i trpjela teške poraze u Albaniji i Africi. Talijanski gubitci u istočnoj Africi se penju na 270 000 vojsnika, do vojsnika i vojnika. Uzevši u obzir ove prilike, nije nikakvo čudo da je vladajuća fašistička stranka u nizu poraza nastojala postići bar neki vidljiv uspjeh, izabравši Hrvatsku kao jedinu moguću žrtvu u onome trenutku. Nasuprot talijanskom nasrtaju, Hrvatska se strana našla pred poviestnom odgovornošću: ne pregovarati i izgubiti sve ili pregovarati i spasiti državu uz što manje gubitke. Odgovorni hrvatski pregovarači, Poglavlak dr. Ante Pavelić odlučio se za spašavanje države. Poglavlak je u svojim odlukama našao razumjevanje i potporu svih svojih pristaša i suradnika, kao i onih Hrvata kojima je ljubav prema državnoj nezavisnosti bila jača od mržnje prema protivniku. Ciano je Poglavlaku ponudio dva prijedloga. Po prvom od njih, hrvatsko-talijanska granica išla bi od Samobora, preko Karlovca, Dinare i Mostara do crnogorske granice. Po drugom prijedlogu, išla bi nešto zapadnije, ali u tom slučaju Italija bi tražila vojni savez. Poglavlak je odgovorio Ciano da na takvoj bazi ne može uobitaj pregovarati. Upitao je Ciano vrijedi li Talijanima više Dalmacija ili prijateljstvo sa Hrvatima. Jedan talijanski general uzvratilo je Poglavlaku da njih vode strateški razlozi te da su Talijani vodili dva rata za Dalmaciju i da je se ne može odreći. Poglavlak mu je na to odgovorio da će onda voditi i treći! Zatim ga je Ciano upitao kako bi on to riešio. Poglavlak je odgovorio:

"Ja nemam naslova da postavljam zahtjeve za teritorialne ustupke i zato ne mogu tražiti da nam vratite Zadar, ali kako poznam situaciju Zadra, sve što sam pripravan ustupiti jest malo okolice Zadra i Trogira."

Ciano je bio suglasan ali nije mogao donijeti nikakvu odluku prije nego se konzultira sa Mussolinijem. Poglavlak mu je savjetovao da ga nazove brzoglasom, što je on i učinio. Mussolini mu je odgovorio

"Io non posso essere rinunciatore" tj. "Ja ne mogu biti onaj koji se odriče."

Time je Poglavlakova borba za Dalmaciju bila znatno otežana. Poglavlak je rekao Ciano da onda ne mogu pregovarati te da je najbolje da se pregovori nastave redovitim diplomatskim putem. Hrvatskom državnom vodstvu, ako je htjelo obnoviti hrvatsku državu, nije preostao drugi izlaz nego se upustiti u pregovore s protivnikom koji se nalazi u mnogo povoljnijem položaju. Odlučivši se za put pregovora, hrvatskoj je strani palo u dužnost braniti se u dva pravca: u teritorialnom pogledu, spasiti što više hrvatskog narodnog područja; u političkom, obraniti hrvatsko državno vrhovništvo u pitanjima vojne i gospodarske nezavisnosti.

Talijanski kralj je bio prohrvatski i antidalmatinski nastrojen, njegovo je mišljenje bilo da će Talijani imati što manje smetnja, što manje Dalmacije.

"Da nema nekih istovrsnih sentimentalizama, ja bih bio sklon da prepustimo čak i Zadar",

rekao je kralj. Njemački predstavnik u Hrvatskoj, Siegfried Kasche je izvjestio ministra Ribbentropa u brzopuzavu od 28. travnja, da

"...Pavelić nastoji izbjeći gubitak Dalmacije i stoga teži sljedećem rješenju: talijanski princ postat će hrvatski kralj bez političkih prava; novi kralj nosit će hrvatsku Krunu, položiti prisegu na hrvatski ustav, dok će politička, vojna i gospodarska vlast pripasti isključivo hrvatskom državnom vodstvu; nikakvo

ustupanje teritorija; opti ki uspjeh za Ducea, a osigurana izgradnja i oja anje itave Hrvatske. Hrvatski narod - zaklju uje Kasche svoj brzojav - razumjet e takvo rješenje..."

Ovaj Poglavnikov pokušaj ostaje bez uspjeha. Pozvan na referat u Rim, Casertano je Duceu podnio izvješ e o toku pregovora, predao mu Poglavnikovo pismo, kojim nudi Krunu jednom princu Savojske ku e, i dobio kona ne upute za nastavak pregovora. O tome Ciano unosi 29. travnja u svoj dnevnik sljede u bilješku:

"Casertano kod Ducea. Hrvatska je stvar krenula mnogo koraka napried. ak i kruna je ponu ena jednom princu iz savojske ku e. Ali u pitanju Splita nepopustljivost je absolutna. Paveli izjavljuje da e, ako bude morao pustiti Split, morati podneti ostavku, a s njime bi se srušio itav filotalijanski sustav. Duce uvi a, koji su naši pravi interesi, ali je u pitanju Splita veoma tvrdokoran. U njemu se bude njegovi vlastiti glasi iz rie ke i dalmatinske polemike."

Ciano nadalje bilježi, kako je sve više uvjeren da je potrebno riješiti problem na politi koj osnovi, tj. ja im vezanjem Hrvatske na Italiju, a popuštanjem u teritorialnom pogledu. 30. travnja Duce odgovara na Poglavnikovo pismo. Pristaje na Krunu, a Casertanu daje posljednje upute: ne popuštati u pitanju Splita, ali u odporu ne i i tako daleko da bi zbog nepopustljivosti došlo do prekida pregovora. U me uvremenu su talijanske vojne snage zaposjele itavo svoje posadno podru je (do crte željenog razgrani enja sa Hrvatskom) i time još više oslabile hrvatsku mo pregovaranja. Casertano se vratio u Zagreb da na hrvatsku stranu izvrši pritisak, da prihvati politi ke ugovore onog sadržaja kako ih je Mussolini bio zacrtao 24. travnja, a Ciano Poglavniku predao 25. travnja u Ljubljani te da se u teritorialnom pitanju drži granice koju je Mussolini nazna io uz napomenu da Split, Kor ula i Bakar trebaju pripasti Italiji. Poglavnik je pritisak talijanskog predstavnika osjetio ve prvi dan dodira (2. svibnja), a sljede ega se odnos bio zaoštrio u tolikoj mjeri, da se Poglavnik obratio za pomo Berlinu. Nakon višekratnih neuspjelih pokušaja, Poglavnik se uvjerio da od Berlina ne treba o ekivati podporu, pa posljednju nadu polaže na sastanak s Duceom, da bi ga obavijestio o neprihvatljivosti talijanskih zahtjeva. Do sastanka Poglavnika s Mussolinijem i Ciano dolazi 7. svibnja u Trži u nedaleko od Trsta, kojom prilikom Mussolini pristaje na izvjestne uztupke politi ke i teritorialno-upravne naravi.

U Trži u je u duhu postignutog sporazuma ispravljen sadržaj prvotnog nacрта ugovora o jamstvu i suradnji i tako korigirani tekst parafiran od Poglavnika i Mussolinija. U Trži u korigirani i parafirani tekst otvorio je sadržaj, koji e kao ugovor biti potpisan u Rimu 18. svibnja 1941. Poglavnik se nadao da e sa uvati za Hrvatsku Split i široki obalni potez kod Velebita, kao i od Splita do Kotora. To je povjerio Veesenmayeru koji je to javio Kascheu. Poglavnik je tako er zatražio njema ku pomo u ovom pitanju. Tako er je odbio carinsku, deviznu i monetarnu uniju sa Italijom i Albanijom jer bi ona uvelike umanjila hrvatsku nezavisnost i odbio je dalekosežno vezivanje hrvatske vojske uz talijansku jer je smatrao da hrvatska vojska mora pripadati Hrvatima i služiti samo hrvatskoj državi. Ukoliko bi Talijani uztrajali u ovim zahtjevima, Poglavnik je odlu io odstupiti s vlasti jer nije želio ispasti izdajica u o ima svoga naroda. Veesenmayerova ocjena protagonista sastanka u Trži u:

"Paveli je hrvatske probitke zastupao dostojanstveno i odlu no. Duce je pokazao puno razumijevanje i izišao u susret Paveli u u pojedinim to kama, usprkos protivljenju Conte Ciana."

Zna i, Poglavnik je nasuprot talijanskim zahtjevima uspio: 1) ne prihvatiti podre enost hrvatskih oružanih snaga; 2) ne pristupiti talijansko-albanskoj carinskoj uniji; 3) posti i pristanak da grad Split i otok Kor ula, koje je Italija prisvojila, dobiju hrvatsku ob insku upravu. Na sastanku u Trži u Mussolini je obe ao skor u predaju uprave hrvatskim organima na podru ju NDH zaposjednutom talijanskom vojskom i zadržanje toga zaposjednu a u skladu sa hrvatskim željama. U svojim izvješ ima Ribbentropu, Kasche i Veesenmayer, koji su itav tok pregovora pratili izbliza, ocienili su ishod sastanka u Trži u za Hrvatsku pozitivnim. Tokom pregovora u Zagrebu i prilikom zaklju nog razgovora u Trži u dogovoreno je izme u predstavnika Nezavisne Države Hrvatske i Kraljevine Italije: 1) ponuda hrvatske krune jednom lanu Sabaudske kraljevske ku e, i 2) podpis ugovora, sporazuma i popratnih isprava, kojima se odre uju granice i me udržavni odnosi izme u Hrvatske i Italije. Zamisao da se jednom lanu talijanske kraljevske

ku e ponudi hrvatska Kruna nikla je u nadi, da bi se time moglo postići i da se prilikom pregovora o razgraničenju NDH spasi od težih gubitaka. Pokušaj, nažalost, nije uspio jer je talijanska strana ušla u pregovore o razgraničenju kao posjednik ratom stečenih područja i prema tome u pravu, da Hrvatskoj prepusti ono što Italiji bude po volji. Ugovor o razgraničenju nije se mogao nazvati ugovorom već diktatom. Sviestno povijesne odgovornosti, ustaško političko vodstvo, Poglavnik i njegovi bliži suradnici, odlučili su se za

"prihvatanje diktata ali o uvanje živog plamena hrvatske nacionalne pripadnosti i državne svijesti."

U svezi s ponudom hrvatske Krune donesena je u Zagrebu 15. svibnja *Zakonska odredba o Kruni Kralja Zvonimira*, koja predstavlja vrhovni zakon NDH. Odredba je uzakonjena potpisom Poglavnika i svih članova vlade. Uzporo s time, u Zagrebu je sastavljeno izaslanstvo koje će kao predstavnik naroda pratiti Poglavnika u Rim na potpisivanje ugovora. Poglavnik i izaslanstvo krenuli su 17. svibnja u Rim, a 18. svibnja u 11 sati su se nalazili u Quirinalu, kraljevskoj rezidenciji u kojoj se odvijala svečana ponuda hrvatske Krune jednom članu Sabaudske kuće. U dvoranu su prvo ušli Duce, Ciano i Vittorio Emanuele, car i kralj Italije praćeni članovima kraljevske obitelji. Odmah nakon toga, najavljen od dvorskog ceremonijala, ušao je u dvoranu Poglavnik, praćen hrvatskim izaslanstvom, koje je zauzelo prostor u sredini dvorane, sučelice prijestolju. Poglavnika je pratio velik broj članova vlade, vojnih i diplomatskih predstavnika Države i Pokreta te lički, travnički, slavonski, zagorski i dva muslimanska seljaka, svi u narodnim nošnjama svoga kraja. Poglavnik se poklonio pred Kraljem, te mu u dostojanstvenom držanju mirnim glasom upravio govor. Poglavnikov govor bio je kratak. Svrha mu je bila ponuditi hrvatsku Krunu jednom članu Sabaudske kraljevske kuće i zamoliti, da kralj i car Italije odredi vojvodu, koji će biti njen nosilac. Povrh toga, Poglavnikov govor imao je i politički značaj, jer je u njemu iztaknuo misli oprema talijanskoj službenoj politici, koja je težila potpunom podređenjem Hrvatske Italiji. Riječima, koje je Poglavnik upravio Kralju, istaknute su tri misli: *suverenitet Nezavisne Države Hrvatske, hrvatska dinastija i ponos hrvatskog naroda*.

U uvodu svoga govora istaknuo je Poglavnik, da *Zvonimirova Kruna predstavlja vrhovni zakon Nezavisne Države Hrvatske*. Polučivši svoju slobodu - nastavio je Poglavnik - hrvatski je narod odlučio ponuditi Krunu svojih vladara vojvodi iz Sabaudske kuće. Zatim Poglavnik izticao, da hrvatski narod otkuže monarha osnivača nove hrvatske dinastije, koji će Hrvatima prethoditi u njihovom preporodu; završio je time, da su Hrvati toliko ponosni na Kralja, koji će uzeti i na hrvatsko prijestolje, kao što su ponosni na svoju državu i na narodnu nezavisnost.

Kralj je Poglavniku i hrvatskom izaslanstvu odgovorio u svoje ime i u ime Italije. Njegov govor odisao je prijateljstvom i poštovanjem prema hrvatskom narodu. Odmah u početku svoga govora Kralj je prihvatio zahvalnim srcem hrvatski zahtjev, da bi označio kneza svoje kuće, koji će se okruniti Zvonimirovom Krunom. U nastavku pozdravio je preporod hrvatskog naroda i uzkrсну državu Hrvatske izjavivši izaslanstvu, da je Italija svim srcem uz plemeniti hrvatski narod. Na kraju govora označio je svoga nećaka, Vojvodu od Spoleta, izabranim da preuzme kraljevsku krunu Hrvatske. Kad je kralj spomenuo ime Vojvode od Spoleta, ovaj je stupio naprijed i duboko se poklonio pred Kraljem i Poglavnikom. Nato je Poglavnik pristupio Kralju i poklonio mu se. Na Kraljevu želju stao je s njegove lijeve strane i predstavio mu, jednog po jednog, članove hrvatskog izaslanstva. Nakon toga Poglavnik se pozdravio s Vojvodom od Spoleta i zadržao u kraćem razgovoru, nakon čega se upitao s Mussolinijem. Time je završena ceremonija kod Kralja koji se povukao iz dvorane u pratnji članova kraljevske kuće, kao i Mussolinija i Ciana. Poslije toga hrvatsko je izaslanstvo primljeno najprije od kraljice Jelene, a zatim od Aimone di Savoia-Aosta, njegove supruge, vojvodkinje Irene, i njegove majke, kneginje Helene. Nakon toga hrvatsko je izaslanstvo posjetilo Panteon, gdje je Poglavnik položio vijence na grobove članova Sabaudske kuće, kralja Vittoria Emanuela II. i vojvode Umberta Savojskoga.

Makar kraljev govor nije imao praktičnog utjecaja na razvoj talijansko-hrvatskih odnosa, kao što ni kod određivanja granica nije uvaženo njegovo mišljenje o hrvatskoj pripadnosti Dalmacije, Ustaše su njegove riječi smatrali kao ponovljeni izražaj dobre volje prema Hrvatskoj, riedku pojavu u ono vrijeme na obalama Tibera. Slijedi prienos Kraljeva govora prema *"Hrvatskom Narodu"*, Zagreb, od 18. svibnja 1941. Kraljev

govor glasio je:

Poglavni e i gospodo izaslanici Kraljevstva Hrvatskog!

Sa živism zadovoljstvom i duboko zahvalnim srcem prihva am zahtjev, koji ste uputili u ime plemenitog naroda hrvatskog, da bismo ozna ili jednog kneza naše ku e, da bi se okrunio Krunom Zvonimirovom i da bi osnovao dinastiju, koja e biti na elu Kraljevstva Hrvatske!

Rie i, s kojima ste popratili taj zahtjev, da biste pokazali, kako prisu e kneza Sabaudske ku e na prijestolju Nezavisne Države Hrvatske ima posvjedo iti volju Vašeg naroda za suradnju s Italijom u duhu najtješnjeg prijateljstva, u punini nalaze odjek u osje ajima našim, kao i osje ajima itavog talijanskog naroda. Mi pozdravljamo kao veselu nadu za novi poredak, koji se utvr uje u Europi, preporod hrvatskog naroda, ija je poviest toliko vezana uz nas i koji je ustrajno stolje ima svoj moralni i intelektualni život usmjerio prema civilizaciji Rima. Italija nije tek od danas osjetljivo pokazala svoje simpatije za težnje hrvatskog naroda, koje su u Vama, Poglavni e, našle nepokolebivog pobornika. Danas, kada je stoljetna želja hrvatskog naroda, da bi opet uzkrsnula vlastita država, podpuno ostvarena pomo u pobjede Osovine, vrlo nam je drago, što imamo priliku, da u sve anosti ove uzvišene zgode, izrazimo Vama, gospodo izaslanici Nezavisne Države Hrvatske, da je Italija sa svim srcem uz Vaš plemeniti narod, spremna pružiti svaku podporu svoje suradnje u bratskim solidarnim nakanama i djelima.

Potaknut vašim osje ajima veseli nas, što možemo prihvatiti zahtjev hrvatskog naroda i ozna iti našeg ljubljenog ne aka, Kraljevsku Visost Aimona di Savoia-Aosta, Vojvodu od Spoleta, da preuzme kraljevsku krunu Hrvatske. Naša želja i želja talijanskog naroda prate ga u njegovoj uzvišenoj misiji i u isto vrijeme želimo hrvatskom narodu razdoblje uspjeha i plodnog napredka!

Poslije posjeta Panteonu Poglavnik je s užom pratnjom otišao u Mussolinijevu radnu dvoranu u Palazzo Venezia na podpis ugovora. Ostala pratnja zadržala se kroz to vrijeme u salonima iste pala e. Nakon podpisa ugovora prire en je hrvatskom izaslanstvu objed u velikoj dvorani Palazzo Venezia, kojemu su s talijanske strane uz Mussolinija prisustvovali Emilio de Bono, maršal Italije, lanovi vlade, predstavnici oružanih snaga, predstavnici Fašisti ke stranke, poslanici osovinskih zemalja, državni tajnici i predstavnici tiska. Na kraju objeda izmijenjene su zdravice izme u Ducea i Poglavnika. Oko 6 sati poslije podne, Poglavnik je u pratnji krilnog pobo nika Sabljaka i dvojice talijanskih astnika posjetio državnog tajnika Vatikana, kardinala Luigija Maglionea, koji je Poglavnika predveo u privatnu audijenciju pape Pija XII., koja je trajala pola sata. U 8 sati nave er prire ena je hrvatskom izaslanstvu sve ana ve era na kojoj je sudjelovalo oko 200 uzvanika. Iste ve eri izaslanstvo je napustilo Rim i vratilo se u Zagreb 19. svibnja u 10 sati nave er.

Izprave koje su u Rimu potpisane 18. svibnja nose sljede e službene nazive:

- 1) *Ugovor o odre ivanju granica izme u Kraljevine Hrvatske i Kraljevine Italije*
- 2) *Sporazum o pitanjima vojni kog zna aja, koja se odnose na jadransko primorsko podru je*
- 3) *Ugovor o jamstvu i suradnji izme u Kraljevine Hrvatske i Kraljevine Italije*
- 4) *Zaklju ni zapisnik*

Ugovorom o odre ivanju granica, zapravo diktatom iznu enim pod ve opisanim iznimno težkim okolnostima, talijanska je vlada iz hrvatskog narodnog tiela nemilosrdno izsjekla i prisvojila ove dielove na obalama hrvatskog Jadrana:

- Sušak s ovim okolnim podru jem: kotareve Kastav, Sušak, abar i dio kotara Delnice. Izto na grani na crta ovog proširenja Rie ke enklave polazi od Biljevine u kotaru Delnice, stiže do upravne granice kotara Sušak i silazi na more kod Bakarca.

- Otoke u Hrvatskom Primorju: Sveti Marko, Krk, Rab i one manje do visine Jablanca.
- Sve otoke zadarskog područja
- Od kopna srednje Dalmacije: područje obuhvaćeno crtom, koja polazi od rta Privlaka, dostiže Planinski kanal, slijedi njegovu unutarnju crtu do Novigradskog mora, nastavlja se uzduž gornje obale reonog mora, zahvaća Bukovicu i stigavši do toka Krke izpod mjesta Pačani, silazi duž rijeke te se od nje odvaja tako, da obuhvaća cijelo područje Šibenika i Trogira, te grad Split uključujući predgrađa.
- Srednjodalmatinske otoke: Dugi Otok, Drvenik, Šolta, Vis, Biševo, Sv. Andrija, Jabuka i ostale manje, koji do njih leže.
- Južnodalmatinske otoke: Korčulu i Mljet
- Prošireno područje Kotora: kotar, koji obuhvaća cijelu Boku Kotorsku crtom koja ostavlja obalu na jednoj točici između Cavtata i Vitaljine i ulazi prema sjeveroistoku, uključujući i mjesto Gruđu i masiv planine Orjen.

Od okrnjenog jadranskog područja talijanski je diktat Nezavisnoj Državi Hrvatskoj ostavio:

- Hrvatsko primorje: obalino Hreljin, Dol Bakarac i Kraljevicu, a odatle obalu do Planinskog kanala, uključujući otok Pag.
- Dalmatinsku obalu: od granice grada Splita do točke između Cavtata i Vitaljine, uključujući otoke Brač i Hvar, poluotok Pelješac, Dubrovnik s otocima Šipan, Lopud i ostalim manjim otocima.

U svezi s posebnim položajem Splita i Korčule valja ovdje spomenuti sadržaj pisma od 18. svibnja 1941., koje je Mussolini uputio Poglavniku u stvari njihova upravnog uređenja. U tom pismu Mussolini potvrđuje Poglavniku: *"da je talijanska vlada u najkraćem roku pripremiti nacrt utanačenja s hrvatskom vladom glede upravnog uređenja obalnih Split i otoka Korčule."*

19. svibnja Mussolini je izdao, u svojstvu vrhovnog zapovjednika talijanskih oružanih snaga, sljedeću Dnevnu zapovijed:

"U vezi s političkim ugovorima, koji su sklopljeni u Rimu između Kraljevine Italije i Nezavisne Države Hrvatske, naređujem:

1. *Od sutra, 20. o. mj., sva građanska uprava na području, koje je pripalo Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, a koje je do danas bilo podloženo talijanskoj vojnoj okupaciji, prelazi u ruke hrvatskih vlasti.*
2. *Talijanske oružane snage, koje se sada nalaze na području Nezavisne Države Hrvatske, prestaju od sutra, 20. o. mj., imati značaj okupacionih snaga, te dobivaju značajeta, koje se nalaze na području prijateljske i savezničke Nezavisne Države Hrvatske.*
3. *General Vittorio Ambrosio utanačava i te potrebne sporazume s hrvatskim vlastima, da se ovo izvrši. - Mussolini".*

U gornjem tekstu izneseni su razlozi koji su ondašnje hrvatsko političko vodstvo silili na prihvatanje talijanskog diktata izraženog u Rimskim ugovorima. Radilo se o izboru: *o uvatiti ili izgubiti netom stečenu državu.*

Odluka je bila: *o uvatiti je.*

Nikada nikome od Hrvata nije palo na pamet braniti sadržaj Rimskih ugovora. U cijeloj zemlji, a posebno u njenom odciepljenom dielu, hrvatski je narod odgovorio razumljivim izljevom prototalijanske mržnje. Osim jugoslavenski orijentiranih Hrvata, bitav je hrvatski narod s oduševljenjem pozdravio proglašenje

NDH. Uzprkos tome, posve je razumljivo da su Rimski diktati izazvali bol u duši svakog Hrvata. Zato je bilo potrebno narodu raztuma i razloge koji su doveli do neželjena stanja. U tu svrhu su sljede ih šest tjedana održane javne skupštine diljem zemlje, na kojima su govorili iztaknuti politički ljudi, javni radnici i omladinci.

Prije toga, u svim većim mjestima u kojima se građanska vlast već nalazila u rukama talijanske vojske, preuzeta je na svećanin vlast s hrvatske strane, a u nekoliko gradova ušle su jedinice hrvatskog domobranstva uz neopisivo oduševljenje naroda.

22. svibnja održana je u Zagrebu velika javna skupština na kojoj je Poglavnik govorio o običnom položaju i o sadržaju sporazuma zaključenih s Italijom. Sigurnost kojom je Poglavnik nastupio djelovala je umirujuće na uznemirene duhove. Između 25. svibnja i 15. lipnja održane su u 33 mjesta javne skupštine uz veliko sudjelovanje naroda.

Poglavnik je među svojim najbližim suradnicima nakon potpisivanja Rimskih diktata ljutito izjavio: *"nakon što riješimo sa Srbima, riješit ćemo mi i sa Talijanima!"* Također je u intimnom krugu izjavio da će mu za povrat Dalmacije trebati oko dvije godine. Mnogi njegovi blizki suradnici, uključujući i Milu Budaka, su bili mišljenja *"da Talijane treba sve skupa pobacati u more i natjerati ih da plivaju do Italije!"*

Osim već spomenute jadranske granice s Italijom, NDH je graničila na sjeveru s Mađarskom, na iztoku sa Srbijom, Sandžakom i Crnom Gorom, a na zapadu sa Štajerskom i Kranjskom. Za razgraničenje s Mađarskom bila je mjerodavna vlada u Budimpešti, sa Srbijom i Štajerskom vlada Trećeg Reicha, a sa Sandžakom, Crnom Gorom i Kranjskom vlada Kraljevine Italije. Niemci su 3. 5. tražili da se zaključijemačko-hrvatska granica. Predložili su da granica bude onakva kakva je bila 1918. prema Štajerskoj. Tražila se neznatna izmjena u korist Njemačke na onoj točki gdje rieka Drava protječe tromenom koju Štajerska tvori s kotarevima Šakovec i Varaždin. Njemačka je ondje željela izgraditi veliku hidroelektranu. Nekoliko dana su vođeni pregovori sa Hrvatima i 13. svibnja su potpisani ugovori o njemačko-hrvatskoj granici. Vođene su velike borbe oko pripadnosti Huma na Sutli. Prvo je pripao Reichu, ali Hrvati su toliko negodovali da su Niemci na kraju popustili i vratili Hrvatima Hum na Sutli.

Pitanje određivanja granice između NDH i Mađarske je bilo problematično. Problem povlačenja te granice nije bio gospodarske ili zemljopisne, nego političke naravi. Zemljopisno nije postojala poteškoća a razgraničenja, jer se radilo o prirodnoj međi, označenoj tokom rieka. Problem je bio u pomanjkanju sporazuma o onom dielu granice, čiji tok određuje vrhovni ku pripadnost područja zvanog Međimurje. A taj se sporazum nije mogao postići jer su obje strane smatrale Međimurje svojim državnim teritorijem i obje svoj stav temeljile na načelu poviestnog vrhovničkog prava, koje je hrvatska strana, za razliku od mađarske, mogla podkriepiti i narodnosnim razlozima, budući da je stanovništvo Međimurja - i po priznanju samih Mađara - bilo 99% hrvatsko. Objе strane su se slagale s time da granica treba teći između mjesta Barca na Dravi, tokom drave do njena utoka u Dunav i Dunavom do točke na kojoj ova rieka prima pritoku Tisu. Ostalo je otvoreno pitanje onog diela granice, koji teče od hrvatsko-štajerske međe do mjesta Barca. Sporna je bila samo sjeverna međimurska granica, dakle crta od štajerske međe do utoka Mure u Dravu. Hrvati i Mađari su ostavili ovo pitanje otvorenim i nisu se odmah sporazumjeli oko njega. Mađari su 16. travnja ušle u Međimurje, u kojem je još od 7. travnja građanska uprava bila u rukama hrvatskih oblasti koje su se 10. travnja stavile na raspolaganje vladi NDH. Hrvati su se oštro pobunili protiv mađarskog prisvajanja Međimurja i mađarske vojne uprave. 17. prosinca 1941. stupio je na snagu zakon o aneksiji Međimurja Mađarskoj. Hrvatska vlada nije ovaj jednostrani čin nikada priznala. Pitanje hrvatsko-mađarske granice ostalo je neriješeno kroz cijelo vrijeme rata.

Iz toga granica NDH određena je odvojenim činom za njen tok prema Srbiji, a odvojeno prema Crnoj Gori. Određivanje granice prema Srbiji prepustila je njemačka strana odluci vlade NDH, dok je granica prema tadašnjoj Crnoj Gori utvrđena sporazumom između predstavnika hrvatske i talijanske vlade. Prema Srbiji, granica je određena Zakonskom odredbom od 7. lipnja 1941., koju su potpisali Poglavnik i članovi vlade. Tok granice jednak je onome, koji je postojao između Bosne i Srbije 1908. godine uz napomenu,

da svi otoci na Drini pripadaju NDH. Zemun sa širom okolicom je prvo prepušten njema koj vojnoj upravi, ali 4. listopada 1941. itav izto ni Srijem vra en je pod hrvatsku vlast. U pitanju razgrani enja Hrvatske i Kranjske je bilo nekih manjih problema ali oni su riješeni. O pitanju razgrani enja sa Sandžakom i Crnom Gorom se razpravljalo sa Talijanima, tako er kao i o pitanju granice sa Kranjskom. Dielovi Sandžaka su bili nastanjeni hrvatskom muslimanskom ve inom i hrvatska je vlada nastojala prilikom razgrani enja sa Crnom Gorom postaviti i pitanje pripadnosti onog diela Sandžaka koji je Hitlerovom odlukom pripao talijanskoj interesnoj sferi. Hrvati su sa Talijanima o tome razpravljali još od 18. svibnja. Poznato je da je 50 predstavnika Sandžaka 1941. uputilo zamolbu Poglavniku da pripoji Sandžak Hrvatskoj. Talijani nisu pristali na hrvatsko pripajanje Sandžaka. Time je, osim s Ma arskom, završeno razgrani enje NDH s ostalim susjednim zemljama.

Granice su ostale takve kakve jesu do kapitulacije Italije 1943. godine. Razvoj talijanske krize odvio se u roku od 45 dana, koji su protekli od ostavke Mussolinija (25. srpnja), imenovanja maršala Italije Pietra Badoglia istoga dana, na njegovo mjesto, pa prieko razpuštanja Narodne fašisti ke stranke (28. srpnja), do bezuvjetnog polaganja oružja i istovremenog potpisivanja ugovora o primirju sa Zapadnim saveznicima (8. rujna 1943.). Doga aji u Italiji imali su velikog odjeka u Hrvatskoj, ne samo zbog predstoje ih promjena državnopravnih odnosa s Kraljevinom Italijom, nego i zbog toga što se na podru ju NDH slomila 2. Armata talijanske vojske, koja je Državi Hrvatskoj i hrvatskom narodu naniela mnogo zla. Talijani su 2. rujna pustili sve Hrvate iz sabirnih logora Arso, Gonano, Monigo, Aenici, Visco i Chiesa Nuova da se vrate u domovinu. Sve enik Krunoslav Draganovi je poslan u Rim tako da ondje može zastupati hrvatske probitke. Ina e, taj je sve enik zaslužan za spašavanje ogromnog broja Hrvata 1945. godine.

Nakon kapitulacije Italije 8. rujna, kao prvi in, Poglavnik je u jedan sat u no i od 9. na 10. rujna 1943. uputio prieko Državnog krugovala proglas hrvatskom narodu, kojim izjavljuje, da Rimski ugovori nemaju nikakve obvezatnosti za Nezavisnu Državu Hrvatsku. Ta je izjava dobila službeni naziv *Državnopravna Izjava o Razrješenju Rimskih Ugovora*, a njezin je sadržaj sljede i:

"Dne 18. svibnja 1941. sklopljeni su izme u hrvatske vlade i talijanske vlade Rimski ugovori o odre ivanju granica izme u Nezavisne Države Hrvatske i Kraljevine Italije, ugovor o jamstvu i suradnji izme u Nezavisne Države Hrvatske i Kraljevine Italije, sporazum o pitanjima vojni kog zna aja, koja se odnose na jadransko-primorsko podru je, te izmjena pisama glede upravnog ure enja ob ine split i otoka Kor ule.

Ni jedne obveze iz ovih Rimskih ugovora nije talijanska vlada sa svoje strane izvršila, napose ne u pitanju granica, jamstva za politi ku nezavisnost i teritorialnu cjelovitost te upravnog ure enja ob ine Split i otoka Kor ule, pa uslied toga ovi ugovori nisu nikada ni stupili u život. Naprotiv, svi oni probitci Nezavisne Države Hrvatske, koji su gornjim ugovorima imali biti zašt i eni, bili su sa strane Kraljevine Italije trajno povre ivani. Ovi su ugovori bili sklopljeni uz izri itu napomenu o lanstvu ugovaraju ih stranaka u novom europskom poredku. Nakon što je Kraljevina Italija bez znanja i pristanka svojih saveznika utana ila primirje sa neprijateljskom ratuju om strankom, i time se izdvojila od dosadašnjih saveznika, nema nikakove stvarne ni pravne mogu nosti, da bi i unapried sa strane Kraljevine Italije ti ugovori bili u život privedeni. S tih razloga kao podpisnik tih ugovora izjavljujem, da oni nemaju nikakove obvezatnosti ni za Nezavisnu Državu Hrvatsku!"

Istoga dana, Poglavnik je u svome govoru na Markovu trgu priob io hrvatskom narodu: *"Hinbeni saveznik bio je nametnuo hrvatskom narodu u asu uzkrсну a Nezavisne Države Hrvatske ugovore i granice, kojima je veliki dio hrvatske jadranske obale bio odtrgnut od tiela Hrvatske. Kroz dvie i pol godine hrvatski je narod sa najdubljom boli u duši trpio to nasilje, a napose Hrvati tih krajeva pretrpili su na slobodi, na životima i na imovini najve e patnje. Današnjim danom sama je talijanska vlada svojim postupkom riešila hrvatski narod i hrvatsku državu svake obveze proiztekle iz nametnutih ugovora. Velika Njema ka izjavila mi je ve eras, da priznaje Nezavisnoj Državi Hrvatskoj granice, u kojima su uklju ene odciepljene hrvatske zemlje na Jadranu!"*

Tako er je izdana dnevna zapovied za hrvatsku vojsku;

Hrvatski vojnici! Domobrani, ustaše, zrakoplovci i mornari! Postupak Italije razriješio je hrvatsku državu svih nametnutih obaveza, koje su sputavale razvoj Nezavisne Države Hrvatske, a napose razvoj hrvatskih oružanih snaga. Uslied toga Nezavisna Država Hrvatska ima dužnost i pravo, da s oružjem u ruci zauzme i brani one hrvatske zemlje, koje su joj bile oduzete. Hrvatski vojnici! Pod vodstvom vašeg zapovjedni tva zapada vas ast i dužnost, da u najve oj stezi i sa poviestnim juna tvom hrvatskih vojnika oslobodite odciepljene hrvatske zemlje i da razvijete slavnu hrvatsku zastavu na Jadranu, pod kojom e na našem moru svanuti sretniji dani hrvatskome narodu. U tom podhvat u pomo i e vas bratski oružane snage savezni ke Njema ke. Hrvatski vojnici! U ovom poviestnom asu siguran sam, da ete izvršiti svoju vojni ku i hrvatsku dužnost, a time e biti izpunjena i vaša najvr uja želja, da povratite svojoj domovini i svome narodu ono, što nam je bilo oduzeto i za im je krvarilo vaše srdce. Hrvatski vojnici, hrvatski mornari! Došao je davno žu eni i teškim mukama o ekivani as, Hrvatskoj se vra a njezino more! Vi ete ga braniti!

U provedbi Državnopravne Izjave od 10. rujna, Poglavnikovom odredbom od istoga dana izabrani su ministar za oslobo ene krajeve (dr. Edo Bulat) i glavari gra anske uprave, i to: glavar gra anske uprave za podru je oslobo ene Dalmacije te velikih župa Bribir-Sidraga i Cetina, sa sjedištem u Splitu (dr. Bruno Nardelli), a glavar gra anske uprave za oslobo eno podru je Gorskog Kotara, Hrvatskog Primorja i Istre, te za podru je velikih župa Modruš, Vinodol i Podgorje, Gacka i Lika, sa sjedištem u gradu Sušak-Rieka (dr. Oskar Turina).

10. rujna je održana velika javna skupština na poziv dr. Ede Bulata, upu en jadranskim Hrvatima. Mnoštvo naroda skupilo se na prostoru izpred Sveu ilišta. Govorili su dr. Bulat i dr. Stjepan Bu . Dr. Bulat naglasio je, da mu je Poglavnik prilikom odlaska na podpis Rimskih ugovora rekao: "Poru ite u Split, da Hrvatska sa Dalmacijom stoji i pada!" ... "Tu in e sigurno biti izba en iz Hrvatske snagom naše budu e hrvatske vojske!" ... "To što je tada naš državni poglavar prorekao, sada se obistinilo" - rekao je dr. Bulat. Poslije Bulata govorio je dr. Stjepan Bu , brat velikog župana Ante. On je u svom govoru predložio osnutak jedne dobrovolja ke jadranske legije. Nakon toga prisutni su se svrstali u povorku i krenuli na Trg Stjepana Radi a. Ondje su stigli lanovi državne vlade, državni tajnici, glavni ravnatelji, predstavnici Pokreta i sam Poglavnik. Pozdravio ga je dr. Bulat, koji je me u ostalim rekao: "Naš državni Poglavare! Ja znam najbolje, ... kolike si užasne muke okušao, kada si, kako si sam tada izri ito kazao, bio prisiljen praviti ugovore. Tvoje je srdce krvarilo, a Tvoj je um izdvajao, ne znaju i u prvi as, da li emo radije odmah svi u krv protiv protivnika s Apenina, nego li onako, kako se to u inilo. Me utim, esto puta... nesmiljeni zakoni logike, biranje manjeg zla u svrhu o uvanja golog obstanka, makar za as i okrnjene države, diktirali su teški, mu ni i krvavi izbor, koji nam je toliko paklenskih boli zadao. Koliko je to bilo državni ki mudro, vidi se danas, kada smo, makar prieko nezapam enih muka, došli, eto, u mogu nost, da uzmemo što je bilo, što jest i što e biti samo hrvatsko." U bitnome Poglavnik je odgovorio: "Bra o! Sigurno je, da smo svi u svome srdcu proživljavali teške dane, kada smo morali zatvoriti o i, staviti podpis na ugovor po kojem bi granice prolazile ne na našoj narodnoj i državnoj me i, nego na granici, koja bi prolazila kroz živo tielo hrvatskog naroda i hrvatske države. Nu jer je to bilo neprirodno, jer je to bilo protunaravno, znao sam, a znali ste i vi svi, da ne e pro i dugo vremena, da se hrvatsko more, hrvatska Dalmacija i hrvatske zemlje na Jadranu majci zemlji Hrvatskoj povrate."